

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้าน
ไปปฏิบัติ บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
Factors Influencing the Successful Implementation of
Village Fund Policy: The Sufficiency Economy
Philosophical Approach

วรพิทย์ มีมาก¹
Worapit Meemak

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน การสู่มตัวอย่างกองทุนหมู่บ้าน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 7,920 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเชื่อถือได้ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะนำมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้

1. การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม จากระดับปานกลางถึงระดับค่อนข้างสูง

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความพอประมาณ การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง โครงสร้างการปฏิบัติงาน คุณธรรม ความรู้ ทรัพยากร และลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ กองทุนหมู่บ้าน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

¹ ศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Professor, Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University,
Bangkok.
Corresponding e-mail: vorapit@swu.ac.th

Abstract

This research aimed to analyze the results and operations of village fund policy, including factors affecting the implementation of village fund policy, based on Sufficiency Economy Philosophical Approach. Village fund was target population, and its samples was randomly selected through multi-stage sampling method. Village fund committees and its members, totally 7,920 persons, were chosen by simple random sampling method as studied samples. Reliability-tested questionnaire was research instrument. Data collected were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research findings are as follows:

1. The implementation of village fund policy, based on Sufficiency Economy philosophy, tends to be rather highly successful, while its operations will likely trail the components of Sufficiency Economy philosophy (moderation, reasonableness, self-immunity, knowledge, and ethic) with a range from moderate through rather high level.

2. Factors influencing the effectual implementation of village fund policy are reasonableness, moderation, communication, objective clarification, self-immunity, knowledge, operational structure, ethic, knowledge, resources, and employees' characters.

Keywords: *Policy Implementation, Village Fund Policy, The Sufficiency Economy Philosophy*

บทนำ

กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยมีเหตุผลของการจัดตั้ง คือ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับจัดสรรเงินหมุนเวียนแก่กองทุนหมู่บ้าน เป็นกลไกให้ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง และเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนในอนาคต โดยมีกระบวนการที่สนับสนุนด้านการบริหารและการพัฒนาที่มุ่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่มีรูปแบบ วิธีการคิด และมุมมองที่เปิดกว้างมีคุณธรรม และมีการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยหลักการเอื้ออาทรในรูปแบบกัลยาณมิตร ตลอดจนมีการสร้างและพัฒนาความคิด ความเข้าใจ ให้เป็นระบบในลักษณะของการบูรณาการทุกเรื่องเข้าด้วยกัน และสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายกองทุนในทุกระดับอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง การดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านที่ผ่านมา มีทั้งที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวและประสบผลสำเร็จ ในแง่ของความล้มเหลว กองทุนหมู่บ้าน นอกจากจะไม่ช่วยทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ชาวบ้านมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นอีก รวมทั้งยังทำลายระบบการออมของครัวเรือนและชุมชนที่มีมาแต่เดิม ดังนั้น กองทุนหมู่บ้านจึงเป็นการทำลายระบบเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้าน และทำให้การพึ่งตนเองของชุมชนลดลง² ในแง่ของความสำเร็จ กองทุนหมู่บ้านถือเป็น

² ชาวสด, “กองทุนหมู่บ้านวิกฤตหนักส่อเค้าล้มสลาย” 7 พฤษภาคม, 2549; ผู้จัดการ, “เตือนรัฐแก้ปัญหากองทุนหมู่บ้านก่อนโปรย SML” 5 พฤศจิกายน, 2548; กรุงเทพธุรกิจ, “ไฟบูลย์ชี้ 6 ปีกองทุนหมู่บ้านระบบบัญชี-ใช้หนี้ภาพลวงตา”, 11 ธันวาคม, 2550

การให้โอกาสในการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ ทำให้คนระดับรากหญ้ามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น³ อย่างไรก็ตามหลังจาก คสช. ทำรัฐประหาร กองทุนหมู่บ้านได้ผ่านการประเมินให้คงอยู่ต่อไป⁴ ประเด็นที่น่าสนใจคือ ถึงแม้ว่า กองทุนหมู่บ้านจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน แต่จากประสบการณ์ของการบริหารกองทุนหมู่บ้านจำนวนมากที่ผ่านมาในอดีต ยังเป็นที่กังขาเกี่ยวกับผลลัพธ์จริงในทางปฏิบัติ เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี รวมไปถึงการตระหนักในคุณธรรม และการใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งการมีสิ่งเหล่านี้ จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลทำให้การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจได้ว่า ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นมาจากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านนั้น เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงวาทกรรมที่นำมากล่าวอ้างเพื่อให้ดูดีเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านกับองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผลลัพธ์จากการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับค่อนข้างสูง
2. การดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม ในระดับค่อนข้างสูง
3. ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร ทรรศนะ ภาวะผู้นำ ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างการปฏิบัติงาน ความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ

³ เกลินิวส์, “กองทุนหมู่บ้านเมืองทุนฟางนงไปได้สวายนครปฐมประสบผล” 16 มกราคม, 2549

⁴ “คสช.สั่งไล่ทั้ง SML ฟ่างอีก 2 ประชาชนียม กองทุนหมู่บ้านรอด - อนุมัติงบช่วยสวนยาง-ปศุสัตว์”, ผู้จัดการ 29 กรกฎาคม 2557

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา ใช้หมู่บ้านของประเทศไทย เป็นพื้นที่ศึกษา
2. ขอบเขตของประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ใช้กองทุนหมู่บ้านเป็นประชากรของการศึกษา และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)
3. ขอบเขตของเนื้อหา จะศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ประมวลมาได้จากแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1. **แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประมวลพระราชดำริสและพระบรมราโชวาททั้งหมด มาสรุปเป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย และหลังจากได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว ก็ได้อัญเชิญมาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนาประเทศโดยมีคำนิยาม ดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุค โลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ระเบียบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกใน คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”⁵

เพื่อที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ กลุ่มพัฒนารอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2546) ได้จำแนกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1.1 กรอบแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) มีฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (2) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต (3) มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (4) มุ่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคง (Security) และความยั่งยืนของการพัฒนา (Sustainability) ในมิติต่างๆ อาทิ มิติทางธรรมชาติ ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ (5) เป็น Paradigm Shift

⁵ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ปฐมบท ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับบริบทการพัฒนาประเทศ หน้า 8

1.2 คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่บ่งชี้ถึงแนวทางการดำรงตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

1.3 คำนิยาม ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอต่อการรองรับผลกระทบใดๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมกัน ได้แก่ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ในมิติต่างๆ ของการกระทำ เช่น การผลิตและการบริโภค เพื่อนำไปสู่ความสมดุลและพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณ ในมิติต่างๆ จะต้องพิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

1.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ในวิชาการที่ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรอบคอบที่จะนำความรู้มาเชื่อมโยงกันในการวางแผน และความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เงื่อนไขคุณธรรม จะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ โดยเน้นความซื่อสัตย์สุจริต และด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินชีวิต โดยเน้น ความอดทน ความเพียร สติ และปัญญา

1.5 แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จะทำให้เกิดผลของการพัฒนาที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา

2. แนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติ จำแนกได้เป็น 3 แนวคิด คือ

2.1 Top down approach แนวคิดนี้เน้นในเรื่องของการตัดสินใจของฝ่ายบริหารและการออกแบบนโยบายที่สมเหตุสมผล การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้เป็นการทั่วไป การสร้างแบบแผนที่ดีเชื่อถือได้เชิงพฤติกรรม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ที่ (1) จำนวนของผู้ตัดสินใจ ซึ่งควรมีน้อยที่สุด (2) การออกแบบนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (3) ความสามารถในการควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Pressman and Wildavsky. 1973; Van Meter and Van Horn. 1975; Mazmanian and Sabatier.1983; Matland. 1995; Schofield. 2001)

2.2 Bottom up approach แนวคิดนี้เน้นบทบาทและพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ โดยการสังเกตข้อเท็จจริงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้วยการตอบคำถามว่า “ทำไม” และ “อย่างไร” รวมไปถึงการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นที่เกิดขึ้นกับนโยบายนั้นๆ ตามแนวคิดนี้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมาจาก (1) การรับรู้และความเข้าใจในมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย (2) พฤติกรรมของบุคคล/กลุ่มบุคคล /หน่วยปฏิบัติที่มีต่อนโยบาย (3) ความมุ่งมั่นและความเต็มใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ (4) ทรัพยากรที่จะใช้ในการปฏิบัติงาน (5) การสนับสนุนจากหน่วยเหนือ (Lipsky. 1980; Barrett and Fudge. (eds). 1981; Hambleton. 1983; Palumbo, Maynard-Moody and Wright. 1984; Yanow. 1993; Schofield. 2001; Barrett. 2004)

2.3 Hybrid approach เป็นการผสมผสาน Top down approach และ Bottom up approach เข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อปิดช่องว่างของแต่ละแนวคิด Elmore (1983) ได้เสนอให้มีการพิจารณา นโยบายจาก 2 ทาง ได้แก่ จากส่วนกลาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายของนโยบาย การระบุ ขั้นตอนการดำเนินการ รวมถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ ขณะที่ในพื้นที่จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและกรรมวิธีการปฏิบัติงานที่แน่นอน ทั้งนี้เพื่อประกันว่าเป้าหมายของนโยบายของส่วนกลาง จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ ขณะที่ Sabatier (1986; 1991) ได้เสนอให้ส่วนกลางทำหน้าที่ในการ กำหนดนโยบาย ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในนโยบายมากขึ้น ซึ่ง นอกจากจะทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลายแล้ว ยังจะทำให้เกิดความชอบธรรมและการยอมรับนโยบาย นั้นมากขึ้น ซึ่งจะทำให้โอกาสของความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีเพิ่มมากขึ้น

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น ปัจจัยที่ได้รับความนิยมนำมา ศึกษาอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ปัจจัยของ Van Meter and Van Horn (1975) ที่เสนอว่า นโยบายที่ รัฐบาลกำหนดขึ้นมา จะถูกนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทรัพยากรที่นำมาใช้ การสื่อสารระหว่าง องค์กร ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ ทักษะคติของผู้ปฏิบัติงาน และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและ การเมือง และปัจจัยของ Edwards III (1980) โดยได้เสนอตัวแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย 4 ปัจจัย ที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ทรัพยากร ทักษะคติของฝ่ายปฏิบัติ และ โครงสร้างของหน่วยงาน นอกจากนี้ ยังมีตัวแปรอีกหลากหลายที่ได้นำเสนอโดยนักวิชาการท่านอื่นๆ อาทิ วัฒนธรรมองค์กร (Rainey and Steinbur. 1999) โครงสร้างองค์กร (Hjern and Porter. 1981; Terpstra and Havinga. 2001) ภาวะผู้นำ (O'Toole, Jr. and Maier. 1999; Vangen and Huxam. 2003) ลักษณะของนโยบาย (Ben-Zadok. 2006) การติดต่อสื่อสาร (Schofield. 2001; Terpstra and Havinga. 2001) การมีส่วนร่วม (Dyer. 1999) ความขัดแย้ง/ความเห็นพ้อง (Matland. 1995; Ryan. 1996; Fenger and Klok. 2001) ความเป็นอิสระ (Sinclair. 2001; Grantham. 2001; Zahardias and Morgan. 2005) การเรียนรู้และการป้อนกลับ (Schofield. 2004) การจูงใจ (Brinkerhoff. 1999; de Leon and de Leon. 2002) การประสานงาน (Stoker. 1989; Cline. 2000; Butler. 2003) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (Sorg. 1983; Butler. 2003)

3. ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกองทุนหมู่บ้าน

3.1 ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแง่ของการนำเศรษฐกิจ พอเพียงไปปฏิบัติ ผลการศึกษาของพิกุลทอง เกษมสันต์, ศุภลักษณ์ จันทรเจริญ และไพฑูริย์ พัชรอาภา (2546) เกี่ยวกับทักษะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระดับปานกลางใน 7 ด้าน ได้แก่ การแสวงหาทรัพยากรการผลิตอย่างเพียงพอ การทำเกษตรกรรมแบบผสมผสาน การจัดพื้นที่ดิน ให้มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดปี การรักษาความสมบูรณ์ของดินและระบบนิเวศ การลดต้นทุนการผลิต การหาความรู้ในการทำอาชีพเกษตรกรรม และการรวมกลุ่มอาชีพ ขณะที่ ประภาพร สุปัญญา (2550) พบว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำหมู่บ้านในระดับครอบครัวที่ ปฏิบัติกันมาก ได้แก่ การออม การทำเกษตรยั่งยืน และการลด ละ เลิกอบายมุข ส่วนในระดับชุมชน ได้แก่ การยกย่องเชิดชูคนดี การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามแผนชุมชน การเรียนรู้ของชุมชน และการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

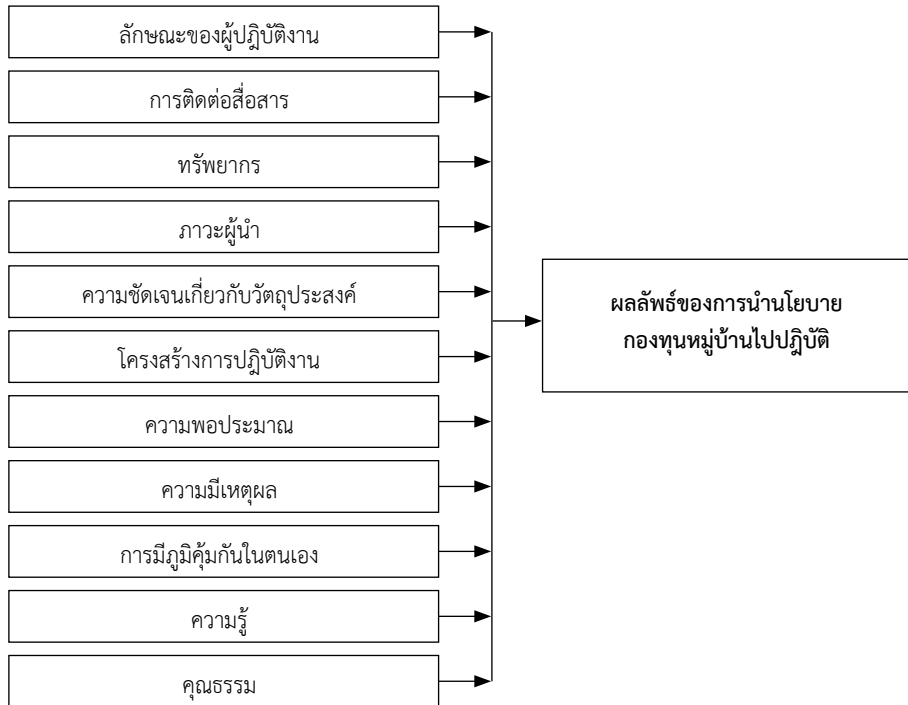
ในแง่ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญ ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐและความเชื่อมั่นในการเห็นตัวอย่างความสำเร็จในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (นิรุฒ ถึงนาค และชมพูนุช เมฆเมืองทอง. 2550) การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำชุมชน และปัจจัยเกื้อหนุนทั้งภายในและภายนอก 5 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากร จิตใจ และสังคม (วิศาล ทำสวน. 2551) ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มต่างๆ ในชุมชนการได้รับการสนับสนุนจากองค์การภายนอกการดำเนินชีวิตบนทางสายกลางและการมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ (ธันวา จิตต์สงวน และคณะ. 2551) ขณะที่ อรสุดา เจริญรัต (2546) เสนอว่า เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของการคงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงมีอำนาจในการควบคุมดูแลจัดการทรัพยากรต่างๆ ของตนเองตามระบบคุณค่าของชุมชน

3.2 ผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ในแง่ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ จะมีทั้งปัญหาและความสำเร็จ สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจะมาจาก กรรมการกองทุนส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม และสมาชิกกองทุนไม่มีเวลามาเข้าร่วมประชุม (ธัญวัฒน์ นวพันธ์. 2545) สมาชิกไม่ชำระเงินค้ำตามสัญญา และคณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการ (จรียา วงศ์กำแหง. 2551) การจัดการภายในของสถาบันการเงินชุมชน และจากกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (สายชล ปัญญชิต. 2555) สำหรับความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ จะมาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายกองทุนไปปฏิบัติอย่างมาก การมีวัตถุประสงค์และขั้นตอนการปฏิบัติของนโยบายที่ชัดเจน และการมีสภาพชุมชนที่เอื้อต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (รวีวรรณ พงษ์ทองเมือง. 2545) การมีส่วนร่วมของสมาชิก ผู้กู้เงิน และการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง (ปิยะ ปิจน้า. 2545) การมีทุนทางสังคมที่ดีในชุมชน ได้แก่ ทุนด้านความเชื่อวัฒนธรรม ประเพณี ทุนด้านความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และทุนด้านการประกอบอาชีพ (ไพรรินทร์ พุดตินอก. 2555) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน จำนวนเงินทุนผู้ยืม และวัสดุอุปกรณ์ (วิณา ทองรัตน์. 2546) การฝึกอบรมเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน การได้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านการประสานงานกับบุคคลภายนอก การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และภาวะผู้นำของประธานกองทุนหมู่บ้าน (ชนมณัฐ รอดบุญธรรม. 2546) ความชัดเจนของนโยบาย ลักษณะหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะผู้ปฏิบัติ ความพอเพียงของทรัพยากร การมีส่วนร่วมของประชาชน และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (วรรณภา น้อยสำลี. 2550) ภาวะผู้นำของคณะกรรมการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน (จรียา วงศ์กำแหง. 2551)

จากวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า การศึกษากองทุนหมู่บ้านของไทยจะใช้แนวคิดของนักวิชาการจากตะวันตกเป็นหลัก สิ่งที่ขาดหายไป ได้แก่การศึกษาเชิงฝึกรวมระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดของนักวิชาการจากตะวันตก ดังนั้น ในการวิจัย จะได้นำเอาตัวแปรจากทั้งสองแนวคิดมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยตัวแปรตาม ได้แก่ ผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ ส่วนตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ตัวแปร (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัว ความรู้ และคุณธรรม) และตัวแปรจากแนวคิดของนักวิชาการตะวันตก ได้แก่ ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร ทรัพยากร ภาวะผู้นำ ความชัดเจนเกี่ยวกับ

วัตถุประสงค์ของนโยบาย และโครงสร้างการปฏิบัติงาน โดยในการวิเคราะห์จะนำตัวแปรทั้งสองชุดมาวิเคราะห์ร่วมกัน

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและการสุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน การสุ่มตัวอย่างใช้แบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) แบบแผนการสุ่มตัวอย่างจะมีขั้นตอนของการดำเนินงานตามลำดับดังนี้

1.1 กำหนดให้ภาคเป็นชั้นภูมิ (Stratum) โดยแบ่งเป็น 7 ภาค ได้แก่ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และปริมณฑล ถัดจากนั้น จะสุ่มเลือกจังหวัดในแต่ละภาคมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มชั้นภูมิแบบสัดส่วน (Proportional stratified random sampling)

1.2 ในแต่ละจังหวัด จะสุ่มเลือกอำเภอ 2 อำเภอ และในแต่ละอำเภอ จะสุ่มเลือกตำบล 2 ตำบล และในแต่ละตำบล จะสุ่มเลือกหมู่บ้าน 2 หมู่บ้าน ซึ่งจะได้กองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่ากับ 88 กองทุน

1.3 ในแต่ละกองทุนหมู่บ้าน จะเลือกบุคคลมาศึกษา ดังนี้ (1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านๆ ละ 7 คน รวมทั้งหมดเท่ากับ 616 คน (2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน ซึ่งจะได้จำนวน 7,392 คน

รวมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดที่นำมาศึกษา จำนวน 7,920 คน

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งสร้างจากการประมวลเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (หนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัย ฯลฯ) หลังจากนั้น ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทำการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อถือได้จากสมาชิกกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ก่อนนำไปใช้จริงการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.930 ส่วนการทดสอบความเชื่อถือได้ใช้ Cronbach's alpha coefficient ซึ่งค่าที่ได้เท่ากับ 0.931

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจะจัดเก็บในจังหวัดต่างๆ ดังนี้ (1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา บุรีรัมย์และศรีสะเกษ (2) ภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี (3) ภาคตะวันออก ได้แก่ สระแก้ว (4) ภาคเหนือ ได้แก่ ลำปาง และตาก (5) ภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส และตรัง (6) ภาคกลาง ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา (7) ปริมณฑล ได้แก่ นครปฐม สำหรับการเก็บข้อมูลจะให้นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อจะได้สื่อสารเป็นภาษาท้องถิ่นได้

4. การวิเคราะห์ทางสถิติ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะให้นักศึกษาประมวลผลโดยการบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ผลลัพธ์จากการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวม ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากดัชนีย่อย พบว่า ที่อยู่ในระดับค่อนข้างสูง มี 2 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมการออมทรัพย์ และการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ส่วนผลลัพธ์ด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลลัพธ์จากการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวิเคราะห์จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลลัพธ์จากการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง	3.177	1.378
การส่งเสริมการออมทรัพย์	4.123	0.909
การเสริมสร้างสำนึกในความเป็นชุมชนและท้องถิ่น	3.061	1.450
การลดหนี้สินและลดรายจ่าย	2.862	1.350
การพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ	3.939	1.045
ผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติโดยรวม	3.432	0.813

2. การวิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านกับองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความพอประมาณและความรู้ ส่วนความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง และคุณธรรม จะอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวิเคราะห์จากองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความพอประมาณ	3.206	0.531
ความมีเหตุผล	3.518	0.600
การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง	4.017	0.668
ความรู้	3.253	0.508
คุณธรรม	3.759	0.627

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ

การวิเคราะห์จะใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) เพื่อทดสอบว่า ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน การติดต่อสื่อสาร ทรัพยากร ภาวะผู้นำ ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างการปฏิบัติงาน ความพอประมาณความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง ความรู้ และคุณธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ หรือไม่

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก พ.ร.บ. กองทุนหมู่บ้านฯ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านไว้ ดังนี้ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนในหมู่บ้าน รับฝากเงินจากสมาชิกและจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น ให้กู้ยืมเงินแก่กองทุนหมู่บ้านอื่นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของหมู่บ้าน และพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของสมาชิกในหมู่บ้าน จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จะทำให้มีตัวแปรที่เข้ามาเกี่ยวข้องอีก 5 ตัวแปร ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน การมีเงินออมกับบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น ในการวิเคราะห์จะนำตัวแปรดังกล่าวเข้ามาพร้อมด้วย ผลสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 3: ผลสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ

รายการ	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1. การศึกษา											
1.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ		✓		✓			✓	✓	✓		
1.2 ประถมศึกษา		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.3 มัธยมศึกษา		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
1.4 อาชีวศึกษา		✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
1.5 ปริญญาตรีและสูงกว่า		✓			✓	✓	✓	✓			✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
2. อาชีพ											
2.1 เกษตรกรรม		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.2 รับจ้างทั่วไป		✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
2.3 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ						✓		✓			✓
2.4 ค้าขาย		✓		✓	✓		✓	✓	✓		
2.5 พนักงานบริษัท		✓			✓	✓	✓	✓	✓		✓
2.6 เจ้าของกิจการส่วนตัว		✓			✓		✓	✓	✓		
2.7 ก่อสร้าง		✓				✓	✓	✓	✓		
2.8 เกษียณอายุ			✓	✓		✓	✓	✓			
3. รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน											
3.1 น้อยกว่า 10000 บาท		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.2 10,000 - 20,000 บาท		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 20,001 - 30,000บาท	✓		✓	✓	✓			✓			
3.4 มากกว่า 30,000 บาท				✓			✓	✓		✓	
4. การมีเงินออมกับบัญชีกองทุนหมู่บ้าน											
4.1 มี		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
4.2 ไม่มี		✓	✓		✓	✓	✓			✓	
5. ความเกี่ยวข้องกับการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน											
5.1 ไม่เคยกู้เงิน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
5.2 เคยกู้เงิน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ลำดับของฐานนิยม	11	3	10	8	4	5	2	1	5	9	7

หมายเหตุ: A = ลักษณะของผู้ปฏิบัติงาน B = การติดต่อสื่อสาร C = ทักษะ D = ภาวะผู้นำ E = ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ F = โครงสร้างการปฏิบัติงาน G = ความพอประมาณ H = ความมีเหตุผล I = การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง J = ความรู้ K = คุณธรรม

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญเรียงตามฐานนิยม ใน 5 ลำดับแรก ได้แก่ ความมีเหตุผล ความพอประมาณ การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง และโครงสร้างการปฏิบัติงาน

สรุปและอภิปรายผล

Suchman (1967) ให้ทัศนะว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างน้อยควรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จึงจะถือว่าเป็นระดับที่น่าพอใจในเชิงนโยบาย จากผลการวิเคราะห์ที่ได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลลัพธ์ของการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างสูง จึงถือได้ว่า มีความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดี กล่าวคือ ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการส่งเสริมการออมทรัพย์ และมีการนำเงินจากกองทุนหมู่บ้านมาใช้ในการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาตนเองและครอบครัว อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่าง

มีความสุขทั้งทางกายและทางใจ การพึ่งพาตนเอง การดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น รวมทั้งการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงในอนาคต อนึ่ง เมื่อ พิจารณาการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านในแง่องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในประเด็นของความสำเร็จ ผลการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง และคุณธรรมถือว่า อยู่ในระดับน่าพอใจในเชิงนโยบายเช่นกัน

ในแง่ของความสำเร็จ อธิบายได้ว่า เป็นเพราะกองทุนหมู่บ้านมีการเก็บข้อมูล การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำทะเบียนเอกสารที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านสามารถเข้าไปตรวจสอบการทำงานในกิจกรรมต่างๆ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังต้องระวัง คือ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีมากเกินไป และไม่มีการถ่วงดุลอำนาจ อาจกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารงานได้

ในแง่ของการมีภูมิคุ้มกันในตนเอง อธิบายได้ว่า เป็นเพราะกองทุนหมู่บ้านให้ความสำคัญกับการให้เงินกู้แก่สมาชิกที่นำวิธีการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่สืบทอดมาจากการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ มีการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกองทุนหมู่บ้านกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน มีการจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และมุ่งเน้นไปที่การช่วยให้ชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ด้วยตนเอง

ในแง่ของคุณธรรม อธิบายได้ว่า เป็นเพราะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเน้นความเป็นธรรมในการจัดสรรเงินกู้ โดยเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่เป็นคนจนและคนพิการได้กู้เงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนก่อนสมาชิกรายอื่นๆ รวมทั้งมีการยกย่องหรือให้รางวัลแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ทำความดีเพื่อสังคม อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังต้องระวัง และถือว่าเป็นปัญหา คือ ความรู้จักคุณค่าและขอบพอกันของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกับสมาชิก อาจส่งผลต่อการจัดสรรเงินกู้ได้

ผลลัพธ์ที่น่าสนใจจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ พบว่า องค์ประกอบหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจัดอยู่ใน 5 ลำดับแรกจากตัวแปรทั้งหมด 11 ตัวแปร โดยความสำเร็จและความพอประมาณจะอยู่ในสองลำดับแรก และการมีภูมิคุ้มกันในตนเองอยู่ในลำดับที่ 5 กล่าวได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ อนึ่ง การที่ความสำเร็จ ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในตนเองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ อธิบายได้ดังนี้

ความสำเร็จ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร 14 ตุลาคม พ.ศ. 2514 ความว่า “การวางโครงการใดๆ ที่จะให้ได้ผลสมบูรณ์ จะต้องอาศัยเหตุผลที่หนักแน่นเป็นพื้นฐาน ต้องจัดวางรูปขึ้นด้วยความละเอียดรอบคอบ แล้วต้องดำเนินการอย่างจริงจังโดยขะมักเขม้น” จากพระบรมราโชวาทดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ความสำเร็จเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะต้องมาก่อนการลงมือทำงานใดๆ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ประมวลพระบรมราโชวาท และให้ความหมายของความสำเร็จว่า หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม คิดถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ โดยคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

ความพอประมาณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ความว่า “คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อยเมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ

มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียงหมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข” กล่าวได้ว่า ความพอประมาณเป็นเรื่องของความสุขบนฐานของความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยเกินไป ในมิติต่างๆของการกระทำทั้งการผลิตและการบริโภค สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ประมวลพระบรมราโชวาท และให้ความหมายของความพอประมาณว่า หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความพอประมาณจะเกิดขึ้นสืบเนื่องต่อจากความมีเหตุผล ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ความว่า “การลงทุนอย่างมากนั้น บอกให้เขาทราบว่าจะไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะว่า เคยทำโรงงานเล็กๆ ที่ทางภาคเหนือ ใช้เงินสามแสนบาท เพื่อที่จะเอาผลผลิตของชาวบ้านชาวเขามาใส่กระป๋องแล้วขาย ก็ได้ผล เป็นโรงงานเล็กๆ บอกว่าที่เขาลงทุนเป็นล้าน รู้สึกว่าเสี่ยง เขาบอกว่าต้องทำอย่างนั้น เขาก็ลงทุน ทำไปทำมา สับประรดที่อำเภอบ้านบึง ทางชลบุรี ก็มีไม่พอ เมื่อมีไม่พอต้องไปสั่งสับประรดมาจากปรานบุรี สับประรดจากปรานบุรีต้องขนส่งมา ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ทำไปทำมาโรงงานก็ล้มอย่างนี้ก็แสดงให้เห็นว่า ทำโครงการอะไร ก็ต้องนึกถึงขนาดที่เหมาะสมกับที่เรียกว่าอัตราก้าว”

การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ความว่า “ต้องทำแบบคนจน เราไม่เป็นประเทศร่ำรวยเรา...พออยู่ได้...เราไม่อยากจะประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็น...ก็จะมีแต่ถอยหลัง...ประเทศที่มีอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลัง และถอยหลังอย่างน่ากลัว แต่ถ้าเริ่มการบริหารที่เรียกว่า แบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับตำรามากเกินไป...ก็จะอยู่ได้ตลอดไป” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้ประมวลพระบรมราโชวาท และให้ความหมายการมีภูมิคุ้มกันในตนเองว่า หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้ทันทั่วทั้ง

ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติตามแนวคิดของตะวันตกอีก 3 ปัจจัย ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และโครงสร้างการปฏิบัติงาน นั้น เป็นปัจจัยที่ถือว่า มีความสำคัญในทัศนะของนักวิชาการตะวันตกจำนวนมาก (Van Meter and Van Horn. 1975; Nakamura and Smallwood. 1980; Edwards III. 1980; Hjern and Porter. 1981; Mazmanian and Sabatier. 1983; Sorg. 1983; Stoker. 1989; Ryan. 1996; Cline. 2000; Brinkerhoff. 1999; Fenger and Klok. 2001; Schofield. 2001; Terpstra and Havinga. 2001; Butler. 2003; Vangen and Huxam. 2003; Ben-Zadok. 2006)

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น ทั้งที่มีในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและในแนวคิดของตะวันตกนั้น จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมิได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ดังปรากฏในพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา 19 สิงหาคม พ.ศ. 2517 ความว่า “การทำงาน...ขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสิ่งสำคัญ คือความสามารถในการใช้วิชาการอย่างหนึ่ง กับความสามารถในการสัมพันธ์ติดต่อและประสานกับผู้อื่น ไม่ว่าจะในวงงานเดียวกันหรือต่างวงงานกัน อีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ ย่อมดำเนินควบคู่ไปด้วยกัน และจำเป็นที่จะต้องกระทำด้วยจิตใจที่ใสสะอาด ปราศจากอคติ ต้องกระทำด้วยความคิดความเห็นที่อิสระ เป็นกลาง ถูกต้องตามหลักเหตุผล จึงจะมีความกระจำแจ่มแจ้งเกิดขึ้น”

ข้อเสนอแนะ

แนวคิดที่ใช้เป็นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะ คือ พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 2 ประการ ได้แก่ ความสำคัญของเสาเข็ม และลำดับขั้นตอนของการพัฒนา ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม...” และได้ทรงให้แนวทางการพัฒนาประเทศไว้ว่า “ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่... ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2517)

ดังนั้น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านรูปแบบใหม่ จะประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การตั้งเสาเข็ม และการกำหนดลำดับขั้นตอนของการพัฒนา ดังนี้

1. การตั้งเสาเข็ม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนขององค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่วนของแนวคิดจากตะวันตก ดังนี้

1.1 ส่วนขององค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

1.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านต้องมีเหตุผล โดยการสร้างคุณภาพ ระหว่างการสนับสนุนงบประมาณที่ไม่ใช่การ “เติมเงิน” เสมือนโทรศัพท์มือถือ กับอุปสงค์ของชาวบ้านที่ต้องการนำเงินไปลงทุน

1.1.2 นโยบายกองทุนหมู่บ้านต้องมีความพอประมาณทั้งในมิติของการผลิตและการบริโภค โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเชิงพลวัต (Dynamic optimality)

1.1.3 นโยบายกองทุนหมู่บ้านต้องเตรียมพร้อมในเรื่องของภูมิคุ้มกันในตนเองเพื่อรองรับต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในสถานะของวิกฤตการณ์

1.1.4 นโยบายกองทุนหมู่บ้านต้องมีการนำความรู้มาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผนและการปฏิบัติงาน บนฐานของความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง

1.1.5 นโยบายกองทุนหมู่บ้านต้องคำนึงถึงเงื่อนไขคุณธรรม โดยการสร้างคุณภาพระหว่างความต้องการด้านวัตถุกับด้านจิตใจ ด้วยการยึดหลักธรรมาภิบาล และมีกลไกการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ส่วนของแนวคิดจากตะวันตก ได้แก่

1.2.1 การติดต่อสื่อสารต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน เที่ยงตรง และสม่ำเสมอ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต้องมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายกองทุนหมู่บ้านที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการตีความโดยใช้ดุลพินิจของตนเอง ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกันได้ รวมทั้งการสร้างกลไกเพื่อสื่อความเข้าใจที่ตรงกันในสาระสำคัญของนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

1.2.2 ความชัดเจนของนโยบาย การที่นโยบายกองทุนหมู่บ้านจะสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามความคาดหวังนั้น ควรกระทำดังนี้ (1) การจัดลำดับเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน (2) ความเพียงพอของทรัพยากรในการปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน (3) การมอบหมายงานให้แก่หน่วยปฏิบัติที่จะดำเนินการตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน (4) การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน (5) กฎ/ระเบียบ/ข้อบังคับที่กำหนดขึ้นเพื่อรองรับการปฏิบัติงานของกองทุนหมู่บ้าน (6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของผู้มีส่วนได้เสียกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

1.2.3 โครงสร้างของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง โครงสร้างที่เป็นทางการของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ (1) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (2) คุณสมบัติของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (3) คุณสมบัติของบุคลากรปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้าน (4) ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน (5) ระเบียบ ข้อบังคับที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้าน

องค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนข้างต้น เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนและตัวอาคาร อนึ่ง เพื่อให้เสาเข็มมีความแข็งแรงทนทาน สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแก่กองทุนหมู่บ้าน โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2547 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

1) แก้ไขวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นการสร้างความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว (เช่น การทำให้ตนเองและบุตรหลานสามารถประกอบอาชีพได้ในชุมชน โดยไม่ต้องไปร่อนเร่ขายแรงงานตามเมืองใหญ่ การทำให้ครอบครัวพอมีพอกิน เป็นต้น) และการสร้างความพอเพียงระดับชุมชน (เช่น การสร้างคุณค่าของชุมชนในเรื่องของวิถีชีวิตและการดำเนินชีวิตที่ภาคภูมิใจและมีศักดิ์ศรี การจัดการภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน)

2) แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในเรื่ององค์ประกอบ คุณสมบัติ และหลักเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีผลประโยชน์ทับซ้อน และธรรมาภิบาล

3) แก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยกระบวนการกู้ยืม แบบของสัญญาเงินกู้ยืม และการค้ำประกันการกู้ยืม

4) การกำหนดรูปแบบและเกณฑ์การกันเงินสำรองเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

5) การจัดหาและการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่กองทุนหมู่บ้าน

6) การจัดทำระบบบัญชีและระบบการบริหารการเงิน

7) การจัดตั้งและการดำเนินงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน

8) หลักเกณฑ์การตรวจสอบและการประเมินผลกองทุนหมู่บ้าน

9) มาตรการจูงใจและการลงโทษในการปฏิบัติงาน

2. การกำหนดลำดับขั้นของการพัฒนา กระทำตามลำดับ ดังนี้

2.1 ขั้นการสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ความพอมีพอกินของชาวบ้านตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนหมู่บ้านจะเข้ามาช่วยเหลือในเรื่องของการสร้างพื้นฐานให้แก่ชาวบ้าน ดังนี้

2.1.1 ความพอประมาณ กระทำได้โดยการสนับสนุนโครงการที่มีการตัดค่าใช้จ่าย (เช่น ลดการบริโภคน้ำอัดลมและอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการ โดยสนับสนุนการผลิตน้ำจากสมุนไพรหรือถั่วเหลือง เป็นต้น) การลดต้นทุนการผลิต (เช่น สนับสนุนการผลิตสินค้าที่ใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานหมุนเวียนแทนพลังงานจากฟอสซิล เป็นต้น) และการเพิ่มรายได้ (เช่น สนับสนุนการผลิตสินค้าที่ใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นและแรงงานของตนเองและครอบครัว เป็นต้น)

2.1.2 ความมีเหตุผล โดยสนับสนุนโครงการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ที่มีการวิเคราะห์ศักยภาพของตนเอง และคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น ก่อนตัดสินใจผลิตสินค้า

2.1.3 การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง สนับสนุนโครงการที่ยึดหลักประหยัดและอดออม และมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2.1.4 เงื่อนไขความรู้ สนับสนุนโครงการที่กระทำการโดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หรือขอความช่วยเหลือทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 เงื่อนไขคุณธรรม เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการผลิตสินค้า ไม่เบียดเบียนกัน และไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ในขั้นตอนที่ 1 นี้ ชาวบ้านจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งอยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝน และประสบความเสี่ยงจากการมีน้ำไม่พอเพียงในการทำเกษตรกรรม ซึ่งกองทุนหมู่บ้านจะต้องเข้ามามีส่วนช่วยเหลือด้วย

2.2 ขั้นการรวมพลัง ขั้นตอนนี้จะเป็นการสนับสนุนการเข้ามารวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่ม/สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน เพื่อผลิตสินค้า

2.2.1 ความพอประมาณ กระทำได้โดยการสนับสนุนโครงการลงทุนของกลุ่ม/สหกรณ์/วิสาหกิจชุมชน ที่มี Economy of scale และ Economy of scope ในการผลิตและการบริโภคที่ไม่มากและไม่น้อยเกินไป โดยคำนึงถึงความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

2.2.2 ความมีเหตุผล สนับสนุนโครงการลงทุนที่กลุ่ม /สหกรณ์ /วิสาหกิจชุมชน ได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรของชุมชน โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผน รวมทั้งการคาดการณ์ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างรอบคอบ

2.2.3 การมีภูมิคุ้มกันในตนเอง สนับสนุนโครงการที่ยึดหลักประหยัดและอดออม และมีการจัดทำระบบการเงินและระบบบัญชีที่ได้มาตรฐาน

2.2.4 เงื่อนไขความรู้ สนับสนุนโครงการที่นำความรู้และหลักวิชาต่างๆ มาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ประกอบการวางแผน ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

2.2.5 เงื่อนไขคุณธรรม เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เบียดเบียนกัน และไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

2.3 ขั้นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร โดยกองทุนหมู่บ้านจะส่งเสริมสนับสนุนให้กลุ่ม /สหกรณ์ /วิสาหกิจชุมชน ที่ผ่านขั้นตอนที่ 2 มาแล้ว ได้สร้างเครือข่ายวิสาหกิจกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัท ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างสวัสดิการ รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และการถ่ายทอดบทเรียนจากการพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการกระทำลักษณะนี้ จะทำให้ประเทศซึ่งประกอบไปด้วย ชุมชนและหน่วยผลิตต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงขนาดใหญ่ ที่อยู่ร่วมกันด้วยความผาสุก สงบ และสันติ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2546). **กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จรียา วงศ์กำแหง. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชนมฉัตร รอดบุญธรรม. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอ: ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญวัฒน์ นวพันธ์. (2545). **การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี**. ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาการเศรษฐกิจ). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทา จิตต์สงวน และคณะ. (2551). **การศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง บทเรียนจาก 40 หมู่บ้าน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- นิรุฒ ถึงนาค และชมพูนุช เมฆเมืองทอง. (2550). **การวิจัยและพัฒนากรณีศึกษาเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม**. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 47(1): 181-193.
- ประภาพร สุปัญญา. (2550). **การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของแกนนำหมู่บ้าน ที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยะ ปิจน้า. (2545). **ความคิดเห็นของผู้กู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พิกุลทอง เกษมสันต์ สุภลักษณ์ จันทร์เจริญ และไพฑูรย์ พัชรอรภา. (2546). **การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ไพโรรินทร์ พถตินอก. (2555). **กองทุนหมู่บ้าน: ทูทางสังคมในฐานะกระบวนการขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้านโนนสังข์**. *Veridian E-Journal*. 5(3): 126-148.
- รวีวรรณ พงษ์ทองเมือง. (2546). **ความรู้ความเข้าใจและการนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี**. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณณา น้อยสำลี. (2550). **การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาตำบลเขาชัยสน อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วีณา ทองรัตน์. (2546). การนำนโยบายกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ตำบลสทิงหม้ออำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วิศาล ทำสวน. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- สายชล ปัญญชิต. (2555). การพัฒนากองทุนหมู่บ้านไปสู่สถาบันการเงินชุมชน: ความรู้ และข้อเสนอสู่ความจริง. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 23(3): 148-163 .
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่.
- อรสุดา เจริญรัตน์. (2546). เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สกว.
- Barrett, S.M. (2004). Implementation studies: Time for a revival? Personal reflections on 20 years of implementation studies. *Public Administration*. 82(2): 249-262.
- Barrett, S. and Fudge, C. (Eds.). (1981). *Policy and action*. London: Meuthuen.
- Ben-Zadok, Efraim. (2006). Solid theory and soft implementation in policy design: Florida compact development policies. *International Planning Studies*. 11(1): 59-81.
- Brinkerhoff, Derrick W. (1999). State civil society networks for policy implementation in developing countries. *Policy Studies Review*. 16(1): 123-147.
- Butler, M.J.R. (2003). Managing from the inside out: Drawing on 'receptivity' to explain variation in strategy implementation. *British Journal of Management*. 14 (Special Issue): S47-S60.
- Cline, Kurt D. (2000). Defining the implementation problem: Organizational management versus cooperation. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 10(3): 551-571.
- De Leon, Peter, and de Leon, Linda. (2002). Whatever happened to policy implementation? An alternative approach. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 12: 467-492.
- Dyer, Caroline. (1999). Researching the implementation of educational policy: A backward mapping approach. *Comparative Education*. 35(1): 45-61.
- Edwards, G.C. III. (1980). *Implementing public policy*. Washington, DC: Congressional Quarterly Press.
- Elmore, R.F. (1983). *Forward and backward mapping: Reversible logic in the analysis of public policy*. Seattle, Washington: Graduate School of Public Affairs, University of Washington.
- Fenger, Menno, and Klook, Pieter-Jan. (2001). Interdependency, beliefs, and coalition behavior: A contribution to the advocacy coalition framework. *Policy Sciences*. 34(2): 157-170.

- Grantham, Andrew. (2001). How networks explain unintended policy implementation outcomes: The case of UK rail privatization. **Public Administration**. 79(4): 851–870.
- Hambleton, R. (1983). Planning systems and policy implementation. **Journal of Public Policy**. 3(4): 397–418.
- Hjern, Benny, and Porter, David. (1981). Implementation structures: A new unit of administrative analysis. **Organization Studies**. 2(3): 211–227.
- Lipsky, M. (1980). **Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public services**. New York: Russell Sage Foundation.
- Matland, R.E. (1995). Synthesizing the implementation literature: The ambiguity-conflict model of policy implementation. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 5(2): 145–174.
- Mazmanian, D. and Sabatier, P.A. (1983). **Implementation and public policy**. Glenview, Ill.: Scott, Foresman.
- Nakamura, R.T. and Smallwood, F. (1980). **The politics of policy implementation**. New York: St. Martin's.
- O'Toole L.J. Jr., and Meier, Kenneth J. (1999). Modeling the impact of public management: Implications of structural context. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 9(4): 505–526.
- Palumbo, D.J., Maynard-Moody, S., and Wright, P. (1984). Measuring degrees of successful implementation. **Evaluation Review**. 8(1): 45–74.
- Pressman, J.L. and Wildavsky, A. (1973). **Implementation**. Berkeley: University of California Press.
- Rainey, H.G., and Steinbauer, P. (1999). Galloping elephants: Developing a theory of effective government organizations. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 9: 1–32.
- Ryan, Neal. (1996). Some advantages of an integrated approach to implementation analysis: A study of Australian industry policy. **Public Administration**. 7: 737–753.
- Sabatier, P.A. (1986). Top-down and bottom-up approaches to implementation research: A critical analysis and suggested synthesis. **Journal of Public Policy**. 6(1): 21–48.
- Sabatier, P.A. (1991). Towards better theories of the policy process. **Political Science and Politics**. 24(2): 147–156.
- Schofield, J. (2001). Time for revival? Public policy implementation: A review of the literature and an agenda for future research. **International Journal of Public Administration**. 3(3): 245 –263.
- Schofield, Jill. (2004). A model of learned implementation. **Public Administration**. 82(2): 283–308.

- Sinclair, Thomas P. (2001). Implementation theory and practice: Uncovering policy linkages and administration linkages in the 1990's. **International Journal of Public Administration**. 24(2): 77-94.
- Sorg, James D. (1983). A typology of implementation behaviors of street level bureaucrats. **Policy Studies Review**. 2(3): 391-406.
- Stoker, Robert P. (1989). A regime framework for implementation analysis: Cooperation and reconciliation of federalist imperatives. **Policy Studies Review**. 9(1): 29-49.
- Suchman, E.A. (1967). **Evaluative research: Principles and practice in public service and social action programs**. New York: Russell Sage.
- Terpstra, J., and Havinga, T. (2001). Implementation between tradition and management: Structuration and styles of implementation. **Law and Policy**. 23(1): 95-116.
- Van Meter, Donald S., and Van Horn, Carl E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. **Administration and Society**. 6(4): 445-488.
- Vangen, Siv, and Huxam, Chris. (2003). Enacting leadership for collaborative advantage: Dilemmas of ideology and pragmatism in the activities of partnership managers. **British Journal of Management**. 14: S61-S76.
- Yanow, D. (1993). The communication of policy meanings: Implementation as interpretation and text. **Policy Sciences**. 26(1): 41-61.
- Zahariadis, Nikolaos, and Morgan, Leslie. (2005). Local government and the implementation of Alabama's economic development policy. **Public Administration Quarterly**. 29(1/2): 7-32.